

QMun 3.0 (Beta)

- **Tên bộ chữ:** Chữ phiên âm Tiếng Dao Kêmh Mũnh, QMun
- **Ngày phát hành:** 26/06/2025
- **Áp dụng:**
 - Dao Thanh Y, Dao Hải Nam!

Phụ âm

Phụ âm đơn

STT	QMun	IPA Dao Thanh Y	Ví dụ	Nghĩa	Ghi chú
1	m	/m/	meib	gạo	
2	mv	/m/	mveix,mvab	ong,cỏ	
3	b	/b/	bor	đập	
4	bv	/b/	bval,bveis	cám,sôi	
5	p	/p/	peir	biết	
6	ph	/p ^h /	phouz	pháo	
7	f	/f/	feis	ngủ	
8	n	/n/	noc	chim	
9	d	/d/	dur	chuột	
10	t	/t/	tôc	rùa	
11	th	/t ^h /	thiuz	chạy	
12	x	/ɕ/	xuc	chín	
13	s	/ʈ/	sings	mát	

STT	QMun	IPA Dao Thanh Y	Ví dụ	Nghĩa	Ghi chú
14	r~s	/ɬ/	rongh	cây thông	(Chưa dùng)
15	l	/l/	leic	lười	
16	nh	/ɲ/	nhah	răng	
17	z	/dz/	zuc	dao	
18	c	/tɕ/	căir	gà	
19	ch	/tɕʰ/	chul	thóc	
20	ng	/ŋ/	ngengc	cứng	
21	g	/g/	gungh	trời	
22	k	/k/	kôr	xa	
23	kh	/kʰ/	khôb	ngon	
24	h	/h/	heib	dễ	
25	y	/j/	youh	dầu	
26	w	/w/	wômr	nước	

Phụ âm ghép

STT	QMun	IPA Dao Thanh Y	Ví dụ	Nghĩa	Ghi chú
1	bl	/bl/	blar	dính	
2	pl	/pl/	plôngs	thủng	
3	phl	/pʰl/	phlatl	phai	
4	gl	/gl/	glangh	ao	
5	kl	/kl/	klôd	chó	
6	khl	/kʰl/	khlôz	ghẻ	
7	tl ~ kl	/kl/			(Chưa dùng)
8	thl ~ khl	/kʰl/	thiêtl	七	(Chưa dùng)

Vần

Vần trung tâm

STT	QMun	IPA Dao Thanh Y	Ví dụ	Nghĩa	Ghi chú
1	a	/a: /	max	ngựa	
2	ai	/a:i /	kaid	giải	
3	au	/a:u /	saus	lên	
4	am	/a:m /	kamr	ngọt	
5	an	/a:n /	nhanh	tiền	
6	ang	/a:ŋ /	nangr	rắn	
7	ap	/a:p /	apr	vịt	
8	at	/a:t /	datr	cánh	
9	ak	/a:k /	lakl	xước	
10	ăi	/ai /	căir	gà	
11	ău	/au /	dăud	muối	
12	ăm	/am /	năms	lạnh	
13	ăn	/an /	cănrr	chai	
14	ăng	/aŋ /	tăngs	ghế	
15	ấp	/ap /	săpl	rét	
16	ăt	/at /	păts	bút	
17	ăk	/ak /	măkc	mực	
18	e	/ɛ: /	pec	trắng	
19	ei	/ei /	feis	ngủ	
20	eu	/ɛ:u /	meur	mèo	
21	em	/ɛ:m /	demh	nhọn	

STT	QMun	IPA Dao Thanh Y	Ví dụ	Nghĩa	Ghi chú
22	en	/ɛ:n/	menr	công	
23	eng	/ɛ:ŋ/	mengr	xanh	
24	ep	/ɛ:p/	nhepr	gấp	
25	et	/ɛ:t/	etc	ngồi	
26	ek	/ɛ:k/	mekr	vạch ra	
27	êu	/ɛu/	ěur	uốn éo	
28	ěm	/ɛm/	měmh mẽmh	(cho trẻ con ăn)	
29	ěn	/ɛn/	xěnd	chặt	
30	ěng	/ɛŋ/	pěngd	bánh	
31	ết	/ɛt/	zěts	miệng	
32	ěk	/ɛk/	sěks	tiết kiệm	
33	ê	/e:/	êl	ừ	
34	êu	/e:u/	zêud	cái kéo	
35	êm	/e:m/	kêmh	rừng	
36	ên	/e:n/	dênc	hiền lành	
37	êp	/e:p/	cêpc	luộc	
38	êt	/e:t/	pêtr	tám	
39	i	/i:/	sil	đỏ	
40	iu	/i:u/	siur	cây chuối	
41	in	/i:n/	yinr	thuốc lá	
42	ing	/i:ŋ/	sings	mát	
43	ip	/i:p/	nhipr	khép vào	
44	ik	/ik/	kah liks	nấc	
45	ĩu	/iu/	tĩud	rượu	

STT	QMun	IPA Dao Thanh Y	Ví dụ	Nghĩa	Ghi chú
46	ĩm	/im/	nhĩmd	khóc	
47	ĩn	/in/	nhĩnc	ăn	
48	ĩng	/iŋ/	nĩngh	đi	
49	ĩp	/ip/	tĩps	ném	
50	ĩt	/it/	pĩts	ba ba	
51	o	/ɔ:/	lox	tìm	
52	oi	/ɔ:i/	noil	ngày	
53	ou	/ou/	toux	lửa	
54	ow ~ ou	/ɔ:u/	powd	宝 (phương ngữ Hải Nam)	(Chưa dùng)
55	om	/ɔ:m/	nomh	lá	
56	on	/ɔ:n/	konr	gốc	
57	ong	/ɔ:ŋ/	kongd	nói	
58	op	/ɔ:p/	zopc	vút	
59	ot	/ɔ:t/	motr	róc thịt	
60	ok	/ɔ:k/	nokr	cốc vào	
61	õn	/ɔn/	kõnr	đóng	
62	õm	/ɔm/	tõmr	hôn	
63	õng	/ɔŋ/	põngd	đầy	
64	õp	/ɔp/	zõpl	chọc	
65	õt	/ɔt/	sõtł	lau	
66	õk	/ɔk/	phõkl	đỏ	
67	ô	/o:/	pôr	ba	
68	ôi	/o:i/	môix	mỗi	
69	ôn	/o:n/	bônɦ	mâm	

STT	QMun	IPA Dao Thanh Y	Ví dụ	Nghĩa	Ghi chú
70	ông	/o:ŋ/	kôngr	光	
71	ôt	/o:t/	nhôtc	月	
72	ôk	/o:k/	kôkr	nước	
73	u	/u:/	pux	tay	
74	ui	/u:i/	uis	cho ăn	
75	um	/u:m/	lumx	攪	
76	un	/u:n/	yunc	xoa sát	
77	ung	/u:ŋ/	yungx	nuôi	
78	up	/u:p/	lupl hal	ho	
79	ut	/u:t/	đutc	đột nhiên	
80	uk	/uk/	chukl	giã, đập	
81	ũi	/ui/	gũir	áo	
82	ũm	/um/	nhũml	nắm tay	
83	ũn	/un/	fũnr	cho	
84	ững	/uŋ/	tũngx	lợn	
85	ụp	/up/	đũps	da	
86	út	/ut/	mũts	rút ra	
87	iik	/i:k/	iikf	(gắng sức)	
88	uuk	/u:k/	uukf	(gắng sức)	
89	â	/ə/ hoặc /ə:/		(dùng để phiên âm)	

Vần có bán nguyên âm /j/ phía trước

STT	QMun	IPA Dao Thanh Y	Ví dụ	Nghĩa
1	ia	/ja:/	kiar	đen

STT	QMun	IPA Dao Thanh Y	Ví dụ	Nghĩa
2	iai	/ja:i/	piais	củi tre
3	iau	/ja:u/	biaux	bọt
4	iam	/ja:m/	giamc	khâu
5	ian	/ja:n/	gianh	hở
6	iang	/ja:ŋ/	kiangx	voi
7	iat	/ja:t/	biatc	cay
8	iak	/ja:k/	ngiakc	若
9	iăi	/jai/	biăic	măng
10	iău	/jau/	kiăus	trứng
11	iăng	/jaŋ/	giăngx	làng, xóm, thôn
12	ie	/jɛ:/	phiel biăic	xé măng
13	ieng	/jɛ:ŋ/	biengx	lớp màng
14	iễn	/jɛn/	biễnx	con gián
15	iết	/jɛt/	biếtc	lưỡi
16	io	/jo:/	kior	sáu
17	iom	/jo:m/	kiomr	nóng
18	ion	/jo:n/	kionx	sần sùi
19	iong	/jo:ŋ/	kiongr	sừng, góc
20	iot	/jo:t/	kiotc	(tiếng gãy nát)
21	iô	/jo:/	giôr	(tiếng ồn ào)
22	iôn	/jo:n/	giôngh	vỗ
23	yu	/ju:/	gyud	(tiếng lằm bằm tức giận)

Vẫn có bán nguyên âm /w/ phía trước

STT	QMun	IPA Dao Thanh Y	Ví dụ	Nghĩa
1	ua	/wa: /	kuar	dưa
2	uai	/wa:i /	kuaid	đẹp
3	uan	/wa:n /	kuanr	quan
4	uang	/wa:ŋ /	guangh	lương thực
5	uăi	/wai /	kuăis	treo
6	uăn	/wan /	kuăns	vút
7	uăng	/waŋ /	kuăngd	rộng
8	uăt	/wat /	khuătł	bói
9	uăk	/wak /	khuăkl	cái
10	ue	/wɛ: /	kuex	dây
11	uei	/wei /	kueir	ốc
12	ueng	/wɛ:ŋ /	kuengs	bỏ
13	uên	/we:n /	kuêns	quen
14	uêt	/we:t /	khuêtl	cạo
15	wi	/wi: /	khwil	cuộn
16	wit	/wi:t /	khwitł	cạo
17	wĩn	/win /	bah nomh khwĩnl	khuyên tai
18	wing	/wi:ŋ /	wingł	兄
19	wĩt	/wit /	khwĩtl săus	vắt chéo chân

Thanh điệu

STT	QMun	IPA Dao Thanh Y	Ví dụ	Nghĩa
1	r	214	peir	biết
2	l	21	xal	gái

STT	QMun	IPA Dao Thanh Y	Ví dụ	Nghĩa
3	h	22	gungh	trời
4	d	35	fõnd	bắn
5	b	3 [?]	khôb	ngon
6	x	31	max	ngựa
7	s	224	saus	lên
8	z	31	thăuz	đến
9	c	3 [?]	noc	chim
10	r	214	pêtr	tám
11	s	224	păts	bút
12	l	21	khiếtl	bảy
13	c	3 [?]	mătc	tất

Nhấn mạnh từ

STT	QMun	IPA Dao Thanh Y	Ví dụ	Nghĩa
1	f	55 (cao nhất)	kuaidf kuaid	siêu, cực, rất đẹp

Quy tắc viết

- Viết từ trái qua phải và từ trên xuống dưới như Tiếng Việt, tiếng Anh,...
- Viết theo thứ tự phụ âm + vần + thanh điệu + nhấn mạnh từ (nếu có)
- Thêm dấu ngay trên nguyên âm.

Chuyển dấu Nguyên âm thành chữ cái

Dấu trắng thì thêm v, dấu mũ thì nhân đôi nguyên âm đó.

QMun	Chuyển thành	Ví dụ	Nghĩa
ă	av	căir > cavir	gà
ě	ev	pěngd > pevngd	bánh
ĩ	iv	nĩngh > nivngh	đi
ố	ov	pốngd > povngd	đầy
ũ	uv	tũngx > tuvngx	lợn
â	aa	lâ > laa	(phiên)
ê	ee	kêmh > keemh	rừng
ô	oo	bôn timer > boon timer	mâm